

Клас: 5.

Дата: 12 травня 2020 року.

Урок № 111.

Тема: Відмінність між прямою і непрямою мовою

В ОКРЕМОМУ зошиті з української мови, у якому ви працюєте під час карантину, записати дату (вона написана вище) і переписати усю тему (вона написана вище після слова «тема»).

Сьогодні ми з вами з'ясуємо різницю між прямою і непрямою мовою. Ці знання нам потрібні, щоб правильно передавати чуже мовлення, вміти правильно ставити розділові знаки і бути освіченими.

Новий матеріал.

Пряма мова на відміну непрямої передає сказане дослівно.

Якщо людина не пам'ятаю дослівно, що казала людина, вона використовує непряму мову. **Наприклад:** «Я не піду до школи», - сказала Ганнуся. - Пряма мова.

Ганнуся сказала, що не піде до школи. – Непряма мова.

Синтаксично непряма мова виступає у вигляді підрядного речення, що підпорядковується головному, яке відповідає словам автора. Між частинами такого складного речення ставиться кома.

Наприклад: В.Сухомлинський писав, що без поваги і любові рідного слова не може бути ні людської вихованості, ні духовної культури.

При заміні прямої мови на непряму слова автора стають головним реченням, а пряма мова - підрядним. При цьому непряма мова завжди стоїть після слів автора і приєднується до них сполучниками що, ніби, щоб, чи, а також сполучними словами хто, що, який, чий, коли, де, ніби.

Наприклад: Пряма мова. Батько попросив сина: «Допоможи матері по господарству».

Непряма мова: Батько просив сина, щоб той допоміг матері по господарству.

При такій заміні потрібно особові займенники і дієслова 1-ї і 2-ї особи поставити у формі 3-ї особи, вилучити повторення, вигуки, а іноді і вставні слова, частки, а звертання або пропускають, або роблять підметами чи додатками; знак питання не ставиться.

Наприклад: Пряма мова: «А що, коли я й справді лісова мавка?» - запитала дівчина грайливо.

Непряма мова: Дівчина грайливо запитала, а що, коли вона і справді лісова мавка.

Пряма мова: Гриць запитав: «Хлопче, ти бачиш скелю, на якій живе Мати Вітрова?».

Непряма мова: Гриць запитав, чи бачить хлопець скелю, на якій живе Мати Вітрова.

Закріплення вивченого матеріалу.

«Творча п'ятихвилинка».

В зошиті, у якому ви працюєте під час карантину, посередині рядка вкажіть назву завдання («Творча п'ятихвилинка»), а спочатку наступного рядка виконайте поставлене завдання.

Перетворити речення з прямою мовою на речення з непрямою мовою. Перероблені речення запиши до зошита.

«Якщо є ученя, учитель знайдеться», - стверджує східна мудрість. Катон сказав: «Пропав той день, що минув без користі». «Земля дає все і збирає все», - говорили стародавні орачі. Один мудрець вдало підмітив: «Чим більше пізнаєш людей, тим більше починаєш любити тварин».

«Ти – редактор».

В зошиті, у якому ви працюєте під час карантину, посередині рядка вкажіть назву завдання («Ти – редактор»), а спочатку наступного рядка виконайте поставлене завдання.

Відредагуйте (виправте помилки) речення з непрямою мовою. Виправлені речення запишіть до зошита.

1. Хтось із глядачів прошепотів, що гра акторів не справляє на мене враження. 2. Мені натякнули, що краще не втручатися в мої справи. 3. Інструктор поцікавився, що як би я вчинив у такій ситуації. 4. Чомусь опонент погодився, що на твоєму місці я відповів би так само.

Довідка: Інструктор (від лат. Instructor – упорядник, організатор). Особа, яка навчає певної спеціальності, справи, дає інструкції.

Опонент (від лат. opponere – той, що заперечує). Особа, яка заперечує чи спростовує думки доповідача. Супротивник у диспуті, дискусії.

«Знайди мене».

В зошиті, у якому ви працюєте під час карантину, посередині рядка вкажіть назву завдання («Знайди мене»), а спочатку наступного рядка виконайте поставлене завдання.

Знайди речення з прямою, а потім – з непрямою мовою. Спочатку в рядок випишіть номери речень із прямою мовою, а потім номери речень із непрямою мовою.

1. Поет П. Тичина сказав про Г. Сковороду як філософа, педагога й письменника: «Великий наш філософ щедрю залишив нам спадщину по собі...». 2. Глибоку повагу відчувала людина до землі - трудівниці, яка «парує та людям хліб готує». 3. Козаки – запорожці казали, що «їхня хата небом крита, землею підбита, вітром загорожена». 4. «Нічого в світі так я не люблю, як саджати що-небудь у землю, щоб проізрастало», - любили проказувати матір. 5. Дружина або син імітували голос яблуні, говорячи, щоб її не рубали, бо вона один год не вродить, а сім вродить.

Д/з.

Вивчити теоретичний матеріал у конспекті.

Виписати або вигадати по три речення із прямою і непрямою мовою (усього 6 речень).

Завдання виконати до 18 травня 2020 року.